

אפילו הפרופסור יגאל ידין, בעל ה"סיננון המאופק והדיעות המתונות, נדהם. בשידור ברדיו הביע את תמיהתו: איך הסכימה ראשיהממשלה לקבל לראיון משה לחת של תלמידים, ששלחו לה עצומה נגד הפרופסורים שוחרריהשלום? לא דיעותיהם של התלמידים גרמו ליה תדהמת הרמטכ"ל-לשעבר, גרמו לה שני שמות-תואר, שהדביקו לתלמידים לפרו-פסורים: "תבוסניים" ו"בוגדניים". איך הסכימה ראשיהממשלה לקבל משה לחת מטעם ציבור המשתמש במונחים כאלה בווידאו המדיני — מונחים הלוקחים ישר מהמילון הקלאסי של הפאשיזם? **על טעם וריח.** יגאל ידין לא היה היחיד שתמה. והוא לא היה, מן הסתם, היחיד ששאל את עצמו בסתר לבו: מהו טיב אישיותה של ראשיהממשלה, המסרי בת להיפגש עם פרופסורים מראשי החיים האקדמאיים בישראל, כמו הכלכלן דן פטרי, קין, אך מוכנה להיפגש עם תלמידים חוקרים אותם? גולדה פסלה את הפרופסורים מפני ש"טענו כי הממשלה "לא מיצתה" את כל האפשרויות להגיע לשלום. היא לא פסלה את התלמידים, שקבעו כי הפרופסורים הם

ח"כ. אביזוחר
2 נד 2

בוגדים. לכאורה — עניין קטן. — על טעם וריח אין להתווכח. אך השאלה היא אם אמנם אין זה אלא עניין של טעם. החוכמה היהודית מלמדת שאפשר לעמוד על אופיו של זריר, ההולך אצל העורב. משמע שהוא דומה לעורב ושותף לדיעותיו. אך בודאי גם ההיפך נכון. אם העורב מזמין אליו את הזוריר ונפגש עימו — זה מלמד גם על העורב.

מפלגות

עכשו מותר

לו לדבר

"זו לי הפעם הראשונה שאני מופיע מעל במה זו כמעמד של חבר יחיד", אמר חבר-הכנסת הממושקף, בקול השקט והחדגוני של מרצה באוניברסיטה. וא-

גם הם פשרה: מדובר בהם על הגבולות המוסכמים שיש להם שיגם, אך גם על ההתנחלות למען "ביטחון" ולמען "התפתחות". בסך-הכל: משימאש, תערובת ניצחיונית, שיקירי סיפוחים מתון, נכונות לוותר על קו הפיסקליהאש ולהחזיר שטחים נרחבים, אך אי-נכונות להחזיר הגבול ה-4 ביוני.

המפלה של בגין

כדי להבליט את האלטרנטיבה הרעיונית, הגישה גם סיעת העולם הזה — כוח חדש הצעתי-סיוכום בדבר הזכויות על הארץ. וכך הועמד בפני הכנסת שלוש הצעות עקרוניות:

- **הצעת גח"ל:** "זכותו של העם היהודי לארץ-ישראל אינה ניתנת לערעור."
- **הצעת הקואליציה:** "זכותו ההיסטורית של העם היהודי לארץ-ישראל אינה ניתנת לערעור" — וזאת בהקשר מפורש לקוויהיסוד של הממשלה וה"החלטות הכנסת" (שאישרו, בשעתה, את הודעת הממשלה על הנכונות לסגת מקוויהפסקת האש לגבולות מוסכמים, בסוכם ומורכבים).
- **הצעת העולם הזה — כוח חדש:** "זכותה של ה"אומה הישראלית-היהודית וזכותה של האומה הפלסטינית-הערבית על ארץ זו — אינן ניתנות לערעור. השלום ייוכז על בסיס הכרה הדדית של שתי האומות והכיבוד ההדדי של זכויותיהם."

וכך היתה ההצבעה: הצעת גח"ל נדחתה ברוב של 37 נגד 31. (הרוב כלל את קולות העולם הזה — כוח חדש ורק"ח). היתה זאת הכרעה חשובה ביותר — ההצבעה המכרעת של אותו יום. כי בצורה ברורה דחתה הכנסת ניסוח שיכול היה לשמש בסיס לדרישת-סיפוח.

הכנסת קבעה שאינה מוכנה ואשר בפשטות את זכותו של העם היהודי על הארץ, מכיון שהדבר יהיה קשור בפירוש מדיני מגביל. הדבר היה ברור לכל המצביעים. עוד לפני שהוכרזו על התוצאה, צעקו אנשי הסיפוח שבמערך לעבר אנשי גח"ל: "תרי או מה עשיתם!" מרדכי סורקיס: "השגתם את ההיפך ממה שרציתם!" יצחק נבון: "ההחלטות שלכם!"

באותו רגע עמד בגין מפנה גמורה. אולם תוך מחשבה מהירה החליט להציל מה שניתן להציל, על-ידי מתן הוראה לאנשיו להימנע מהצבעה על הצעת המערך. בטכסיס זה טישטש את הרושם של מפלתו. הוא קיווה כי יוכל אחרי-מעשה להשכיח מה קרה ולהיתלות בהחלטת המערך. החלטת המערך נתקבלה, על כן, ברוב של 44 נגד 4 (העולם הזה ורק"ח), עם 27 נמנעים (כל הימין). הצעת העולם הזה — כוח חדש נדחתה ברוב עצום, ממס"ם עד גח"ל.

מה החליטה הכנסת?

בעזרת חסידיו בצרה-גנים, ברדיו ובטלוויזיה, השתדל בגין למחרת היום לתת לחלטת משמעות שאין לה שחר. היא הוצגה ב"ניצחון" של בגין, כתמיכה ברעיון ארץ-ישראל השלמה, וכו'.

גם פירחום הכרזו בוודאי על ניצחונם הגדול. אך המשמעות האמיתית, הפורמלית והמעשית, של הכרעת הכנסת היא זאת:

● **הכנסת דחתה בצורה חריג-משמעות נוספת, שיכונה להתפרש כאילו יש דעם היהודי זכות כל-עדיית על הארץ, והצדיק אידיאולוגיה של ארץ-ישראל השלמה.**

הכרעה זו היתה מתקבלת ברוב עוד יותר גדול, אילו נכחו כל חברי הכנסת. אך בניגוד לגיוס שערכו סיעות הימין, לא ערכו סיעות הקואליציה גיוס דומה, ובשמאל נעדרו גם מאיר וילנר וגם שמואל מיקוניס.

● **הכנסת דחתה ברוב עצום את העיקרון של הכרה בזכות העם הפלסטיני.**

נגדו הצביעו לפחות תריסר חברי-כנסת "אנוסים", שהודיעו בגלוי או בשיחות פרטיות על תמיכתם בו.

● **הכנסת קשרה בפירוש את הזכות ההיסטורית של העם היהודי לארץ-ישראל בנכונות להחזיר את רוב הגדה המערבית ושטחים אחרים.**

הזכות ההיסטורית, כשהיא מופיעה בהקשר זה, אינה אלא מליצה מופשטת, בלא כל תוכן מדיני אקטואלי. ולראיה: הצי-ביעו בעדה עשרות חברי-כנסת הדיוקים כ"נונים" של הקואליציה, המוכנים בפירוש להחזיר את רוב השטחים.

על מה רגשה הארץ?

ההכרעה הפורמלית מאשרת מצב פוליטי מציאותי. אין בארץ ואין בכנסת רוב למען ארץ-ישראל השלמה. העובדה המכרעת של השבוע, מחוץ לכנסת, היא זו: כאשר נתפרסמו השמועות הראשונות על הסכם ישראל-ירדן, הכולל את החזרת רובה של הגדה ורצועת-עזה, אחזה בארץ התרגשות. לא היתה זאת התרגשות נגד, אלא התרגשות בעד.

התקווה הגדולה שלום באה לידי ביטוי כימעט בכל שיחת חולין, שהיתה בין האזרחים ביומיים שקדמו לשיבת הכנסת. **לא היה שמין שה ספק בכך שיש בציבור במידה אמיתית דשוקם, וכי במידה זו מוכנה להיאחז בכל ידיעה או שמועה על הסכם שהיה.**

ברגע זה, הכנסת קיצונית מן הציבור, הממשלה קיצונית מן הכנסת, וגולדה מאיר קיצונית מן הממשלה. הסיפוחים, והייחס השלילי האוטומטי לכל יוזמת-שלום, מתחזקים ככל שעולים בסולם מן האמא הפשוטה, שיש לה בן בתעלה, ועד לגברת מאיר, וזוהי המציאות. והיא תכריע בבוא היום. היא תכריע בכל מיבחן ממשי של מישאל-עם או בחירות שיערכו על נושא זה. **כאשר יגיע יום זה, תיווצר הפרספקטיבה הנכונה "ניצחוננו" של ח"כ מנחם פירחום.**

ניצחוננו

של

פירחום

(המשך ממעמד 13)

אחרי שנתקבלו באופן שיגרתי כל ההצעות שהוצעו בדרך המקובלת על-ידי הוועדה המתמדת, הציעה הרוח לפתע לקונגרס לקבל החלטה נוספת, מחוץ למניין. היה זה אותו נוסח בדבר "זכות העם היהודי לארץ-ישראל", ש"אינה ניתנת לערעור". הנוסח עצמו מופקפק למדי, אם יש זכויות ש"אינן ניתנות לערעור", אין הן זקוקות לאישור מטעם הקונגרס הציוני או כל מוסד אחר. אם מבקשים אישור כזה, סימן שיש ספק לגבי הזכויות.

אולם התכנסים הצדיח. איש לא העז להצביע נגד נוסחה כזאת, שמא ייחשב כבוגד. מה גם שבקונגרס נדל לא היתה נוכחת אופוזיציה אמיתית. ההחלטה נתקבלה פהאחד.

סוף הפלש-באק. חזרה למליאת הכנסת. בנאמנו העלה בגין על נס את החלטות הקונגרס הציוני, ודרש שהכנסת תאשרן אותה גם היא. כאשר תיאר במילים ולהטות את הזכויות שאינן ניתנות לערעור, אירע דושיח קצר, שהבליט את הבעיה האמיתית, ושהרגיו מאוד את אנשי הרוח: **מנחם בגין:** "...היום נגיש הצעת-החלטה זו (של הקונגרס) מילה במילה, כפי שכל הציונים קיבלוה, ואנחנו נבקש שכל חבר-כנסת יצביע עליה על פי מצפוננו והכרתו, ואני מאמין ש-99% חברי-כנסת, אשר בשמם נתקבלה ההחלטה בירושלים, ישובו ויאשרוה, למען יידע לא רק חוסיין, אלא גם עמים אחרים, הגדור לים והקטנים, הקרובים והרחוקים, כי ארץ-ישראל היא ארצנו ומולדתנו."

אורי אבנרי: חברי-הכנסת בגין, איש אינו מכחיש את העיקרון הזה, השאלה היא אם הארץ היא רק מולדת העם היהודי.

מנחם בגין: חברי-הכנסת אבנרי, אם איש אינו מכחיש את העיקרון הזה, עלי לצפות שאחת הצבעה היום בעד הצעתנו. **אורי אבנרי:** אם תוסיף עוד מישהו על זכויות העם הפלסטיני.

בתום הדיון, הגישה גח"ל את הצעתה — ובכך יצרה מצב בלתי-נסבל למערך. לפי בקשתו, הפסיק הדי"ר את הישיבה השעה, לשם התייעצויות.

המוצא מן המלכודת

כי המערך הועמד בפני ברירה קשה ביותר. אילו הצביע נגד הצעת בגין, היה מתכחש להחלטה שניצגו בקונגרס הצביעו בעדה. הוא היה גם מכריז, באוזני העם כולו, שלדעתו אין לעם היהודי זכויות על ארץ-ישראל. אך אילו הצביע המערך בעד הצעת בגין, אחרי דיון על חוכמת המלך חוסיין, היה הדבר מתפרש בהכרח כהחלטה של הכנסת בזכות סיפוח הגדה המערבית ורצועת-עזה לישראל. הכסילים (שאינם חסרים בכנסת) לא הבינו את מלוא כוונתו-זיו של בגין. הם חשבו שבגין רצה בסך-הכל להשיג ניצחון פרלמנטרי קטן. על-ידי אילוץ המערך להצביע בעד הצעת גח"ל. אך **כוונת בגין היתה הרבה יותר רצינית.** אילו קיבלה הכנסת את הצעת בגין, הוא היה מנוסף למחרת היום כהחלטתו זו בכל הזדמנות.

איך יוצאים מדילמה זו? לאנשים הנבונים (וגם כאלה יש בכנסת) היה ברור מייד שיש למערך רק מוצא אחד: להציע הצעת-החלטה שתכלול את הנוסח של בגין, אך לקשור אותו לעקרונות נוספים, שיוכיחו בעליל כי אין הכוונה כלל לסיפוח השטחים, אלא רק לאיזכור עיקרון מופשט שאינו מוטל בספק.

בין הקומה השנייה

והחמישית

אולם ההפסקה שתוכרזה "לשעה אחת" נמשכה ונמשכה. **אחמה שעה שעתיים, שדש שעות, ועדיין לא נשמע ציודיו הירושלמי.**

מה קרה בינתיים בקומה החמישית, שבה מרוכזים הדרי ה"סיעות, ובקומה השנייה, שבה שוכנת ראשיהממשלה (וגם סיעת העולם הזה — כוח חדש, מפסו-מה)?

בעבור שעה של דיבורים ניסח המערך הצעת-החלטה, שכללה את נוסח בגין, בצורה מהולה (נוספה המילה "היסטורית" אחרי "זכות"), וגם את קוויהיסוד של הממשלה בדבר גבולות מוסכמים (שאליהם צריכים, כמובן, לסגת) וכל מליצה על החתירה לשלום.

על כך נערך קרב נוסף בין שותפי הקואליציה. כך נתגלו שתי תקלות נוספות: גם ראשי המפלגות לא ראו רעיון שיהיו.

ראשי המפלגות היו עוסקים בכינוס סיעתי בתליאבי, שבו התאספו במיקרה כל העסקנים המתונים של המפלגה. בכנסת נשארו רק הקנאים והדמגוגים של המפלגה, המבקשים לרכב בהצלחה על הסוס של ארץ-ישראל השלמה. אלה תבעו למחוק את הפסקה על החתירה לשלום ולהבליט את נוסחתי-בגין.

מאיר יערי חולה, ואינו מוכנה לבוא לכנסת. גם יעקוב חזן נעדר. צאנר-מריעט נשאר ללא הנהגה תקיפה, ולא יכול להילחם בתוקף באנשי מפד"ל הקיצוניים. אנשי מפ"ם רצו להתחיל את "הזכויות" ב"זיקה היסטורית", לטשטש את נוסחת בגין ול"הבליט את סעיף השלום."

בסוף, כמו תמיד, הושגה פשרה. נאמר "זכות היסטורית". נוסחת בגין "המתקונת" הובלטה בסעיף נפרד, אך גם החתירה לשלום נשארה מובלטת, בסעיף נפרד.

בין השניים צלטה בהרחבה קוויהיסוד של הממשלה, שהיו